

DRUŠTVENIK

LETO 1931 — ŠTEVILKA 8

Ljubezen do rodne zgodovine

Domovinska kultura — tako smo rekli — je naravna in neobhodna podlaga vsej omiki tako posameznika kakor naroda. Resnično in globoko veren ter moralno trden je le tisti, koga bistvo je ukoreninjeno v domači zemlji, v lastnem rodu in v njegovi zgodovini. Domovinska kultura raste iz poznanja in ljubezni do rodne zgodovine, do vsega, kar je rod v teku stoletij ustvaril, kar spoštuje kot svoje svetinje.

So danes žal ljudje in vedno več jih je, ki nimajo nobenega smisla za zgodovino svojega rodu. Vseeno jim je, kaj je narod doživel tekom svojega razvoja, kako se je boril za svoj obstoj in kako je napredoval; kvečjemu da se narodne zgodovine uče v šoli, pa brez vsakega zanimanja mehanično, kakor se uče vseh drugih predmetov, ki jih potem več ali manj pozabijo. Zadosti se jim zdi, če znajo to, kar nujno za svoj poklic in življenje rabijo. O svojem narodu, njega velikih možeh in dejanjih pa slišijo samo še iz časopisov, te ali one knjige, iz pogovorov ali pa z govorniškega odra. Za lastno duševno kulturo pa se jim zdi poznavanje zgodovine lastnega rodu ravnotako malo potrebno kakor na primer zgodovina Grkov in Rimljanov ali kateregakoli drugega naroda. Kaj preteklost, pravijo; kar je bilo je bilo. Za življenje je treba vedeti le dnevne dogodke, le to, kar je važno za pridobivanje vsakdanjega kruha in za osebni napredek; posebno izobražen je tisti, ki povrh pozna imena vseh najimenitnejših filmskih igralk in športnih prvakov ter se za-

nima za najnovejše tehnične iznajdbe. Ako tak človek vrhu tega še nekoliko zasleduje najvažnejše politične dogodke in tečaje na borzi, potem imamo pred seboj moža, ki predstavlja naravnost cvet kulture!

Seveda je to velika zmeta. Tak človek dejansko nima niti pojma o kulturi in njegovi duši manjka sploh vsaka podlaga za resnično kulturo. Kdor hoče biti kulturni, ta mora rasti skupaj s svojim rodom, kakor raste in se hrani jabolko iz sokov, ki mu prihajajo iz korenine. Ti sokovi so telesne in duhovne sile naroda, katere se predajajo od roda do roda skozi vso zgodovino, skozi vse njene dobe do današnjega dne pa nepretrgoma dalje v bodočnost. Kdor pa za ta razvoj in rast svoje krvi, svojega rodu ničesar ne ve; komur je vsa preteklost, iz katere se hrani in ustvarja sedanjost, tuja; kdor ne mara za narodova izporočila, kakor da so preživela šara; kdor jim odreka vsak pomen in vpliv na lastno življenje, ta je usahel cvet, gnijoč plod, ki bo ob prvem pišu vetra od debla odpadel. To je breznaroden, brezkulturni, prazen človek, ničla, ne pa osebnost. V takem človeku ne more biti nobene plemenitosti, nobenega značaja, nobene prave vere; tak človek duševno ne raste in se moralno ne izpopolnjuje, tak človek tudi drugih ne more moralno obogatiti po vplivu svoje kulture in duševne globine. Saj se ni briga za nič drugega kakor za to, kar se tiče neposredno njegove eksistence in materialnega blagostanja; notranje bogastvo naroda in

njega duhovne vrednote, kojih rast spoznamo iz zgodovine, so mu tuje. Od česa naj potem duhovno živi?

Tudi majhen rod ima lahko bogato zgodovino, ki nas ne navdaja samo z občudovanjem in ponosom, ampak ki nas kulturno hrani z vrednotami, katere je narod v zgodovinskem toku svojega razvoja ustvarjal za nas, za potomce. Zgodovina ni suho naštevavanje dejstev, ki so bila in ki jih ni več, ampak je neprestani tok našega lastnega rodovnega življenja, ki ne umira, — in vse, kar je rod ustvaril, živi dalje in nas obogatuje. Vse nove kulturne vrednote in pridobitve so organsko izrastle iz starih: iz ljudstva, njegove zgodovine in domovine. Ljudstvo, ki svoje prednike in njihova dela zataji, mora umreti.

Vse je pomembno, vsè ima svojo vrednost, vse služi k naši duševni in kulturni rasti, kar je rod ustvarjal in kar je doživljal v svoji zgodovini, naj se površnemu pogledu zdi še tako neznamno. Četudi narod ni imel ne ce-

sarjev ne kraljev, četudi ni vojeval velikih bitk s tujimi narodi na bojnih poljanah, ampak se z njimi boril tiho in vztrajno na lastni grudi, zavračajoč njihov škodljivi vpliv, ohranjajoč lastni jezik, vero, izporočila in narodno bit, — vseeno je tak narod notranje bogat in velik in nemalokrat veliko kulturnejši nego številčno mnogo večji narodi, ki imajo pestro in šumno zgodovino ter so uživali največjo zunanjo slavo in imajo celo šumo imenitnih vojskovodij in pisateljev. Marsikatera stran in marsikatera doba skromnega ukrajinskega kmetskega naroda v pogledu notranje kulture srca, duhovnega prvenstva in moralnega junaštva več velja kot morebiti vsa zgodovina prešernih poljskih plemičev osvajalcev.

Naša kultura mora vsekakor biti zgodovinska, se mora iz zgodovine hraniti in rasti, mora biti prešinjena rodne tradicije in rodne zgodovine, če naj je pristna in plodotvorna.

F. T.

O nalogah katoliške prosvete v slovensko-delavski občini

Kadar slovenski delavci v znoju svojega trpljenja utemeljujejo potrebo svojih stanovskih in strokovnih organizacij, kadar prosijo javne pomoči in ob drugih prilikah morajo slišati neutemeljen odgovor in izgovor: Naše ljudstvo je kmetско, Slovenija je po veliki večini poljedelska zemlja in ljudstvo naše, kmetско ljudstvo.

Ne da bi hotel reči, da smo za kmeta, za kmetско izobrazbo in gospodarstvo storili morda preveč, vendar se mi zdi, da je preveč enostransko pojmovanje in razvijanje našega dela in povračilo, da izgleda, kot da bi večina prosvetih, gospodarskih in drugih organizacij, ki so v sklopu slovenske katoliške skupnosti, bila izključna zastopnica nedelavskih slojev.

Res imamo izključno-posebnega industrijskega delavstva pri nas malo.

Prav tako malo pa imamo kmetij, ki same morejo vzdrževati domove in rodove. Slovenija je zadnja leta vedno gosteje posejana z večjimi ali manjšimi industrijami in obrtnimi delavnicami. Ne le z dežele v mesto, ampak prav posebno s kmetije v tovarno in delavnico zadnji čas beži mladi naš rod. Dobri in srečni so tisti, ki morejo svoj zaslužek v tovarni imeti za pomoč in priboljšek, pa ostanejo doma in o »prostem« času obdelujejo svojo skromno, pa dragoceno imetje, ali pa ki imajo poleg »šihla« še hišo in njivo, večji reveži so tisti, ki svojega nimajo nič. Tudi teh slednjih je vedno več naseljenih po naših vaseh. Z vsako malo novo tvornico se pomnože za nekaj desetoric.

Taka je dandanašnji zlasti naša

gorenjska vas. Ni več kmetska. Vsa je posejana z delavci, delavkami, delavskimi družinami. Ti novi stanovalci, njihov način življenja, njihove težave in boji, pomenijo nova vprašanja, nove naloge, novo veliko skrb za vsakega, ki je prevzel kak delokrog v javnem življenju, zlasti za vsakega katoličana in člana slovenske katoliške organizirane skupnosti. **Naloga vsake slovenske katoliške organizacije je, da svoje člane na ta preustroj naše družbe opozarja in uči vsaka v svojem delokrogu in na svoj način vse, da bomo hoteli in da bomo zmožni nove težke življenjske težave naših bratov-delavcev prav reševati in njim tako pomagati.**

Tega smo se premalo zavedali. Na industrializacijo nismo bili nič pripravljeni in koder je prišla, smo jo sprejeli mirno, brezbrizno, kot ne bi tovarna za ves okoliš pomenila več kot potres in povodenj, ker je tovarna popolnoma izpremenila značaj vse okolice.

Čisto brez svéta in brez misli stojimo, kadar nas kar naenkrat zaloti huda reč, ko je n. pr. tovarna odpustila toliko desetoric ali stotin delav-

stva, ali ko je ustvarila obrat. Kaka prošnja za pomoč, nekaj jadikovanja, morda kaka vrstica za časopis, to je približno vse kar stori vsa tako lepo organizirana skupnost katoliških Slovencev, ko bratje v bolečinah pomanjkanja ali drugega udarca, obupujejo, umirajo. Ali je taka organizacija kaj prida za današnji čas?

Pa se nam ni treba preveč sramovati. To naše nerazumevanje za nove delavske potrebe in socialne naloge v ožjem pomenu te besede je le slaboten odsev splošne zakrknjenosti vsega človeškega rodu. Svet je izgubil čustvo za bolečino svojega bližnjega in zatrl vest in zmisel za njo. Liberalno-kapitalistično gospodarstvo je **moralo** vzgojiti ves svet v zaničevanju potrebe bližnjega, ker je proglasilo načelo svobodne konkurence, oblast močnejšega nad slabim, bogatega nad revnim. Taka gospodarska in socialna vzgoja nas je vodila celo stoletje in v njej še danes tičimo tako globoko, da si komaj kdaj kdo upa dihiniti preko okopov tega naziranja in take »gospodarske« morale.

(Dalje.)

Prva naloga naših društev

II.

Najprej se je treba zavedati, da imajo naša prosvetna društva veliko nalogo, pobijati pijančevanje in njegove grozovite izrodke, pa delati za treznost in dostojnost med našim ljudstvom. O tem smo zadnjič pisali.

Te zavesti je bilo do zdaj premalo. Zato je pa tudi naše kulturno delo zelo votlo, naša kultura puhla. Če ne delamo za treznost, z vsem prosvetnim delom, vlivamo vodo v rešeto. Ta zavest mora prešiniti vsa društva in njih člane! Potem šele bomo na pravem potu do resnične prosvete in omike.

Brez treznosti ni nobene prave prosvete, nobene izobrazbe, nobene-

ga resničnega napredka. Je le topost, zažgovednost, surovost, divjost.

»Med socialnimi deli ni nobenega, ki bi bilo nujnejše kakor delo za treznost«, je rekel papež Pij X. Čujte: nobenega nujnejšega, nobenega važnejšega! Ali se tega zavedamo? Ali temu primerno tudi ravnamo?...

Doslej se tega pač nismo dosti zavedali. Zato kljub toliko šolam in društvom toliko surovosti, toliko divjosti, toliko zločinov, — kakor da smo narod pretepačev, kvantačev in pobijavcev! Dokler te sramotne prikazni ne izginejo izmed nas, se nimamo mnogo ponašati s svojo kulturo in izobrazbo.

Ta zavest, pravimo, mora prešiniti in prešinjati vse, ki jim je res kaj do prosvete naroda.

A kako pomagati, da ta madež s slovenske zemlje odpravimo, to veliko rano ozdravimo?

Za vsako večjo stvar, da se doseže, je treba organizacije. Tudi v dosego treznosti je je treba. Eden ne zmore vsega; več se jih mora skupaj vzeti! V ta namen služi »Sveta vojska« ali Družba treznosti. Kjer je ta vpeljana, naj bi bili pač vsi člani naših društev, — če se prav zavedajo svojega poklica — tudi udje te družbe!

Kjer pa te ni, tam naj pa bo društvo samo takorekoč družba treznosti!

Kaj naj delajo člani, da bodo namene družbe pospeševali?

1. Sami naj se varujejo pitja in naj brez potrebe po gostilnah ne hodijo. Gostilne niso domovi prosvete. Gostilne naj bodo le za to, da se okrepcila potrebni ljudje res okrepcajo, ne pa zato, da se ljudje v njih upijanajo, razgrajajo in prete-pajo!

2. Tudi druge najpomožnosti odvrčajo od pijančevanja, ali pa jim vsaj ne dajejo prilike, da bi pijančevali. Stara vera, da je pijača in pitje nekaj strašno imenitnega, je sicer že precej minula; stare pivske navade so že nekoliko ponehale, — vendar marsikje se še močno drže. Tem neumnim razvadam je treba ravno nasprotno ravnati! Zakaj bi se moralo piti ob vsaki priliki? Na primer: Če fantje mlaj prodado, zakaj bi se to moralo vedno in povsod zapiti? Če ženin odkupi nevesto, zakaj spet vse zapiti in se opijaniti? Ob taki priliki je pred leti neki podivjanec tri fante na mestu do smrti ustrelil. Kako zverinstvo v tako kulturnem narodu! Celó pri mrliču se mora pijančevati. Če je kdaj nepri-meren čas, je takrat. Vse take neumne in grde razvade je treba pobijati!

3. Veliko dobro delo bi vršila naša društva, ko bi njih udje pospeševali brezalkoholno porabo sadja in grozdja, ali napravo brezalkoholnih pijač. Stara vera je bila, da se mora vse grozdje in tuli večji del sadja spremeriti v alkohol. Samo če teče in peče, potem kaj velja. Ta stara vera je že močno padla, pa mora pasti še bolj! Brezalkoholne pijače prihajajo večno bolj v navado. Pa tudi uživati se mora grozdje in sadje, kakor ga je Bog dal. A sadje in grozdje je treba spraviti tudi na trg, v kupčijo, v malem in velikem, doma in v inozemstvu. Ko bi udje naših društev v tem drugim prednjačili, bi pokazali, da so res prosvetljeni in napredni.

4. Nadaljna hvaležna in potrebna naloga članov naših društev bi bila, da bi gledali in skrbeli, da se v njih fari in občini drži red in izpolnjujejo predpisi glede točenja pijač, policijske ure, plesov itd. V knjigi »Alkoholno vprašanje«, spisal župnik Mrkun, je vse natančno popisano, kake dolžnosti in pravice imajo v tem oziru gostilničarji, župani, orožniki, okrajni načelniki. To knjigo bi moralo imeti vsako društvo, vsaj eno, člani bi jo morali preštudirati in po njej ravnati. Knjiga stane 30 Din in se dobi v pisarni »Svete vojske« v Ljubljani, Dunajska cesta 17. Če ste kaj napredni, potem jo že imate in ponate. Če je še nimate, si jo brž omislite!

5. Sploh pa, če hoče društvo svoje prosvetno delo res vršiti, je treba, da se v društvu o tem praktičnem vprašanju večkrat govori, predava in razgovarja. Kaj vam pomaga, če znate zvezde šteti in globočino morja meriti, če se vam pa pijanci po cestah valjajo in z noži koljejo! Taka izobrazba je strašno nepraktična. Po naših društvih se o vsem mogočem predava in govori, a za tako praktične in potrebne stvari ni smisla. Kako malo smisla imajo nekatera društva za

resnično prosveto, je dokaz to, da so list »Prerod«, glasnik za treznost in prenovljenje življenja, — nazaj poslala! ... Za kaj pa naj se društveni člani navdušujejo, ako ne za to, da bi iz našega naroda izginila grda neotesanost, surovost in divjost, katera ima svoj vir predvsem v pijači?

Ce bi se naša društva bolj posvetila delu za streznenje naroda, bi imela res lep poklic, bi vršila med ljudstvom vzgojno nalogo, bi pomogla, da se naš narod res prosvetli, dvigne in požlahtni, in bi veliko bolj zaslužilo ime — prosvetnih društev.
J. K.

D. uštvo in njegov odbor

5. Knjižničar.

P. iznavamo, da sta najvažnejša društvena odbornika predsednik in tajnik, toda takoj za njima pa pride knjižničar. Tega velika večina naših društev še vedno ne uvideva, zato pa s knjižnicami tudi nikamor ne pridemo in moramo v tem pogledu po vojni zaznamovati pri nas namesto napredka — nazadovanje.

Ni naš namen, da bi danes na tem mestu preiskovali vzroke tega neprijetnega in nič kaj častnega dejstva, toda glavni vzrok bo vendarle ta, da se je na eni strani jako poslabšal gnotni položaj duhovščine, na drugi strani se je pa žal tudi pozornost članstva in ljudstva, zlasti pa še mladine obrnila na druge plati. Že pred vojno je bil navadno glavni, če ne skoro edini podpornik knjižnice domači župnik. On je kupoval skoro vse nove knjige, ki so izšle in jih podarjal knjižnici, dočim so knjižnice same naročevale razmeroma malo. Po vojni je to seveda prenehalo, društvo ni dobivalo več novih knjig, zanimanje za knjižnico je ugašalo in končno se je nanjo sploh pozabilo. Razmeroma prav malo knjižnic je danes pri nas po kmetih, ki bi zadovoljivo delovale, ostale leže zaprašene in pozabljene po raznih emarah, policah in kotih, ali so se pa celo razresle, tako da se komaj še ve, da so kdaj obstojale.

To so žalostne ugotovitve!

Knjižnica bi morala biti namreč slejkoprej ena izmed najbolj negovanih pa-

nog vsakega društvenega delovanja.

Že pred 40 leti je bilo na prven slovenskem katoliškem shodu sklenjeno, naj se v vsaki fari ustanove »farne knjižnice« in ta sklep so ponovili potem še skoro vsi nadaljnji katoliški shodi. To se ni zgodilo brez temeljitih premislekov, kajti knjižnica je bila in bo eden najvažnejših in največjih kulturnih činiteljev. Samo tisti narod, ki bere, napreduje z duhom časa in samo tisti narod ne bo pohojen v današnji trdi tekmi. Kaj je nas Slovence držalo v zadnjem polstoletju, če ne visoka kulturna stopnja najširših ljudskih plasti, ki je potem tako ugodno vplivala tudi na naše politične boje in na naša gospodarska prizadevanja, kajti ne smemo pozabiti, da je le s kulturno prebujenimi množicami mogoče voditi uspešne in smotrene politične boje in da zahteva tudi moderno gospodarjenje precejšnje kulturne podlage.

Ali naj vse to danes zaostane? Kakor visoko cenimo sport, gledališke predstave, glasbo itd., vendar je knjiga dalječ, daleč pred vsem tem. Naša dolžnost je zato, da posvetimo knjigi zopet ono pozornost, ki jo že zasluži, da vzbudimo v ljudstvu, zlasti v mladini veselje in ljubezen do knjige in branja in da glede knjižnice temeljito popravimo, kar smo zadnjih petnajst let zamudili. Gledališke predstave zajamejo n. pr. komaj kakih 5—10 igralcev, dočim imajo ostali društveni člani kvečjemu 2—4 lene

večere v vsej društveni sezoni, a knjižnica je stalni in neizčrpan vir koristnega pouka in plemenite zabave dan za dnem prav za vse društvene člane, njih svojce in prijatelje, za vso župnijo. Tisto društvo, ki pa tega ne uvidi, svojih nalog pač ne razume in svojih dolžnosti ne vrši.

Lahko bi še nadalje utemeljevali nujno potrebo po ustanovitvi, oživitvi in razširjenju knjižnic, toda zadostujejo naj za enkrat že te besede, vsa društva pa nujno pozivamo, da posvete v letošnji sezoni knjižnicam prav vso svojo pozornost. V tem pogledu je najprej treba, da si poiščejo na sedanjem jesenskem občnem zboru primerne knjižničarja, kajti od njega je odvisno potem vse nadaljnje. Knjižničar mora imeti predvsem kolikortoliko slovstvene naobrazbe in pa ljubezen do knjig. Po mnogih župnijah bi zato morala prevzeti tak posej kaka učiteljica ali celo duhovnik; on bi pa moral potem gledati na to, da si polagoma vzgoji izmed mladine potrebnega namestnika in naslednika.

Ko je knjižničar izvoljen, se mora seveda z vso vneto lotiti svojega posla, društvo mu mora pa pomagati, kajti zlasti tukaj je začetih precej težak, ker zahteva precej sredstev. Treba je namreč prostorov in seveda knjig. Za knjižnične prostore bodo navadno zadostovali društveni lokali, kjer je pa društveni dom, tam pa mora biti tudi za knjižnico posebna soba. Dalje je treba preskrbeti potrebne zaprte omare in tiskovine. Omare si društvo seveda mora nabaviti samo, glede tiskovin pa dobi društvo vsa pojasnila pri Prosvetni zvezi, kjer deluje poseben odsek »Zveza ljudskih knjižnic«.

Glavno so seveda knjige! Kako jih je dobiti? Najprej je treba prirediti nabiralno akcijo. V vsaki hiši se valjajo kake knjige, ki bi bile jako primerne za knjižnice, marsikdo bo pa poleg knjige daroval tudi kakega »kovača«. Potem se ie treba obrniti

na občinski odbor. Po vsem kulturnem svetu namreč občinski odbori denarno bogato podpirajo domače knjižnice in tudi naši občinski odbori izdajajo velike vsote za marsikak manj potreben namen kot je pa domača knjižnica, ki je vendarle namenjena vsem občanom. To bo vsekakor treba naše občinske odbore navaditi, da bo v vsakem občinskem proračunu gotova vsota za podporo knjižnice. Največ bo moralo pa odrinuti seveda društvo samo.

To bi bil nekaj začetek knjižnice. Nabrane in za knjižnico primerne knjige se da preprosto a trpežno vezati, kar bi lahko oskrbel kak društveni član sam, saj prireja Prosvetna zveza vsako leto v to svrhu posebne knjigoveške tečaje. Iz preostalega denarja je treba potem seveda nakupiti najvažnejše nove knjige, ki spadajo v vsako knjižnico, kakor naše najpriljubljenejše domače pesnike in pisatelje, prevode znamenitih tujih pisateljev (n. pr. Sienkiewicza), vse zvezke »Ljudske knjižnice«, »Cirilove knjižnice«, »Mohorjeve knjižnice« in kar je še drugih takih stvari. Najbolje je, če se naroče vse knjige vezane potom PZ.

S tem so priprave zaključene in knjižnica začne lahko poslovati. Dolžnost knjižničarja je, da s predavanji in osebno agitacijo privabi v knjižnico takoj čim več obiskovalcev, izposojevalne ure, ki naj bodo vsaj 2—3 krat na teden je pa treba postaviti na tak dnevni čas, da pride lahko vsak. Če knjižničar količkaj pozna ljudi, bo znal vsakemu pokazati tako delo, da mu bo že pri prvih knjigah vzbudil veselje do knjige, razen tega mora pa tudi v osebem pogovoru izvedeti za njegovo zanimanje. Knjižničar nikakor ne sme biti pust, dolgočasen ali pa celo grob izposojevalec, temveč prijazen svetovalec in prijatelj knjižničnih obiskovalcev, s čemer lahko v eni sezoni doseže vprav presenetljive uspehe.

Da mora knjižničar skrbno in

vestno voditi vse tiskovine, evidenco izposojenih knjig, knjižnične zapisnike itd., je umevno samoobsebi. Vsega tega se knjižničarji lahko hitro privadijo na knjižničnih tečajih, ki jih bo PZ rada zopet priredila, čim se priglasijo le nekaj interesentov. Ni pa to seveda dovolj. Pridnejši bralci bodo namreč v eni, dveh sezonah prebrali vse, kar jih v knjižnici zanima. Zato mora knjižničar skrbeti za vedno dokupovanje novih knjig. V našem listu redno objavljamo poročila o vseh novih knjigah, ki so primerne za podeželske knjižnice in če si društva nabavijo samo te, bo že nekaj. Dokupovanje bo pa seveda mogoče le, če bo denar. In tudi za tega mora

knjižničar skrbeti. Nekaj bo dobil iz izposojevalnin, kajti za vsako izposojeno knjigo se lahko računa 1—3 dinarje. Nekaj bo moralo društvo redno dolagati, nekaj se bo dobilo iz podpor občine in iz raznih prireditvev, kajti vsako društvo bi moralo vsako leto vsaj dohodke ene prireditve (n. pr. igre) nameniti zgolj knjižnici.

Na ta način bo knjižnica hitro rastla, ljubezen do knjige bo zopet zaplamljela po naših domovih in društvo bo postalo živo kulturno ognjišče vse župnije. Nadaljnji korak bi bila potem ustanovitev čitalnice pri vsaki knjižnici, o čemer pa ob drugi priliki.

DROBIŽ

IZ PROSVETNE ORGANIZACIJE

Prosvetna zveza vabi vsa včlanjena društva, da se udeležijo v nedeljo dne 6. septembra ob 9.30 odkritja spomenika kralju Petru Osvoboditelju. Društva, ki imajo zastave, naj jih gotovo pošljejo kakor tudi spremljevalce in spremljevalke in to v narodnih nošah. Dobrodošle so tudi skupine na vozovih in na konjih, na kar zlasti opozarjamo člane in članice prosvetnih in izobraževalnih društev kakor fantovskih in dekliških odsekov iz ljubljanske okolice. Zbirališče za vse je ob 9.30 med Jugoslovansko tiskarno in Zmajevim mostom. Ko bo skupina formirana se bo podala v glavni sprevod.

Društvene zastave. Že zadnjič smo opozarjali vsa društva, da si čimprejše omislijo zastave. Prosvetna zveza ima na razpolago načrte za nastavke, kakor tudi za zastave. Vsi stroški znašajo okrog 2000 Din. Vsa pojasnila in navodila glede nabave zastav podaja pisarna Prosvetne zveze, v Ljubljani, Miklošičeva cesta 5.

Vsa društva so prejela statistične pole in prosimo, da jih spopolnjene vrnejo. Pravtako smo poslali tudi vprašalne pole, da bi dobili vpogled v socialno gospodarske razmere v naših vaseh. Nekatera društva so pole lepo spopolnila in na vsa vprašanja točno odgovorila. Člani vprašajte vaše odbore, ako so to nalogo že izpolnili.

Društveni znaki, katere je potrdila letos kr. banaka uprava in so obvezni za vse člane in članice prosvetnih izobraževalnih društev, kakor tudi fantovskih, dekliških, dramatičnih in pevskih odsekov. Znaki se dobijo v Prosvetni zvezi v Ljubljani.

Odbori prosvetnih društev se opozarjajo, da pripravijo stvarino za jesensko delovanje v prosvetnih društvih. Treba je sestaviti načrte za predstave, prosvetne večere in za tečaje. Vse delo pa naj ima v bodočem letu socialno karitativni pečat. Naša doba najbolj pogrēša udejstvovanja prav na tem polju. Bodoča zima nas mora dobiti pripravljene.

Društveni koledarček bo izšel v drugi polovici oktobra. Že sedaj opozarjamo člane in članice, da imajo društveni koledarček v evidenci. Naročilo, kakor tudi inserati se sprejemajo v pisarni Prosvetne zveze.

Naša knjižnica

Naše knjižnice po vojni nikakor ne kažejo tistega živahnega gibanja in napredovanja kot pred vojno. Po mnogih župnijah, kjer vlada sicer za vse druge panoge prosvetnega življenja hvalevredna navdušenost, pa sameva knjižnica vsa zaprašena v omari, ali pa razmetana in raznešena povsod. To ni prav, kajti društva bi morala seljokoprej posvečati knjižnicam svojo največjo pažnjo.

Stojimo neposredno pred začetkom jesenske sezone in prav bi bilo, če bi se društveni odbori in drugi merodajni činitelji že sedaj začeli posvetovati, kako naj za bodočo sezono spravijo v red in v življenje predvsem svojo knjižnico, kjer je pa še nimajo, naj pa začnejo iskati poti in sredstev, da jo ustanove. Že prvi slovenski katoliški shod pred 40 leti je sklenil resolucijo, da je treba ustanoviti v vsaki župniji »farno knjižnico« in ta sklep so potem obnavljali tudi naslednji ka-

toliški shodi, toda izveden ni še danes, da, kakor smo omenili zgoraj, vlada morda danes za knjižnice manj zanimanja kot kdajkoli prej.

Duša vsake knjižnice je knjižničar in tu bi lahko navedli celo vrsto primerov, ko je priden in sposoben knjižničar ustvaril iz nič lepo knjižnico, na drugi strani pa zanikarn knjižničar upropastil poprej najlepše delujoče. Gre tedaj predvsem za to, da najdejo in pritegnejo odbori za ta posel res sposobne osebe. Prav posebno opozarjamo naše odbore na naše katoliške učiteljice. Nešteti odloki prosvetnih oblastev naročajo učiteljstvu izvenšolsko prosvetno delovanje in malokje imajo učiteljice hvaležnejše polje kot ravno tu. Imajo namreč za ta lepi posel neobhodno potrebno izobrazbo in pa dovolj časa, zato bi izvršile lahko ravno na tem polju premnogo lepega in trajno vrednega dela, saj je naše ljudstvo že od nekdaj rado bralo, le pomagati bi mu bilo treba do knjige. ...

Razmišljajte odbori in društveni voditelji o teh besedah, porazgovorite se o njih in sklenite ter izvršite primerne sklepe.

Nove knjige. Vročina pritiska, kmet je sredi majhnega dela, meščan, če je le mogel, je pa odhitel na počitnice, le naša podjetna založništva ne mirujejo. Še pred par leti se je zdelo, da preživlja tudi slovenska knjiga hudo krizo, toda proti koncu lanskega leta so pa naša založništva pod vodstvom Jugoslovanske knjigarne in Cirilove tiskarne v Mariboru zavihala rokave ter se z neverjetno svežostjo in vztrajnostjo vrgla na delo in sedaj vsak mesec kar mečejo nova dela na trg in med ljudstvo.

Jugoslovanska knjigarna je poleg Levstikovih Zbranih spisov, na katere smo opozorili že zadnjič, izdala v zadnjih tednih tudi 6. zvezek Izbranih spisov našega najboljšega sedaj živečega in delujočega pisatelja, to je dr. Iv. Preglja, ki je po svojih prelepih povestih, izdanih od Družbe sv. Mohorja, že davno prodril tudi med najširše plasti ljudstva. Ta zvezek obsega idile in groteske, med katerimi sta tudi dve kratki igrici in kakor doseđanji zvezki, tako spada tudi ta med najboljše, kar premore danes naš knjižni trg izvirnega. Razen Preglja je izdala knjigarna v zadnjih tednih še zbirko lepih basni in živalskih pripovedk znamenitega angleškega pisatelja R. Kiplinga pod naslovom »Zakaj — zato«. Kakor vsi Kiplingovi spisi, diha tudi ta neko pristno in naravno svežost, ki bo pritegnila zlasti doraščajčo mladino.

**Naročite se na hnjizevne
izdaje Jugoslov. knjigarne!**

Film in skioptikon

Prvi slovenski film. Kdo bi si mislil, da bomo Slovenci, čeprav nas je najmanj v državi, prvi, ki bomo ustvarili prvi domači film. In vendar se je to posrečilo turistovskemu klubu »Skala«, čigar člane pozna skoro vsa Gorenjska, saj ima »Skala« celo na Jesenicah svojo podružnico. Ze od svoje ustanovitve l. 1921. so skušali Skalaši zlasti s fotografijami napraviti čim več reklame za našo Gorenjsko in njene planine. Pred tremi leti pa so se z vso odločnostjo lotili težke naloge, da napravijo veličasten film naše Gorenjske in Triglavskega pogorja. Kljub temu, da niso imeli sredstev, so se z vso korajžo lotili posla in žrtvovali tri poletja, da so posneli potrebne filme. Vse nadaljnje delo so izvršili zopet sami in vse brezplačno. Mnogočrat jim je povsem zmanjkalo denarja za filme in druge potreščine. Prosili so podpor in naleteli na razumne može, ki so jih radi podprli. Saj je samo kabinet ministrskega predsednika dr. Antona Korošca poklonil »Skali« 10.000, ljubljanska mestna občina je dala 15.000, oblastni odbor 10.000, banska uprava 10.000, ministrstvo za trgovino in industrijo 10.000. Največ pa je dal »P.«, ki je poklonil 25.000 Din.

V filmu bodo nastopili sami naši fantje: akademika Potočnik in Drogenik ter znani plezalec in tovarniški delavec na Jesenicah Joža Čop, ki je zlasti znan kot stari vodja vseh reševalnih ekspedij pri nesrečah na Triglavu. Z njimi bomo videli v filmu vso Gorenjsko, začevši v Ljubljani do Kranjske gore. Nato se bomo povzpeli z njimi na Triglav ter šli ob Triglavskih jezerih čez Komarčo k Bohinjskemu jezeru. Odtod nas bodo peljali skozi Sotesko na Bled, kjer se poslove.

Glavne zasluge, da je film nastal po treh letih naporega dela, ima pa brez dvoma predsednik »Skale« prof. Janko Ravnik, ki je fotografiral vse posnetke, ki jih bomo videli v filmu, in ki je vodil tudi vsa ostala dolgotrajna in mučna dela. S tem filmom so Skalaši storili velikanski korak naprej in dali nam vsem vzgled, kako je treba ljubiti svojo zemljo in kako moramo smotreno poudarjati in kazati vse njene lepote. Krstna predstava filma je bila v soboto 29. avgusta in je žela velikanski uspeh. Priporočamo vsem društvom, ki imajo lastne kino aparate, da si zasigurajo pri turistovskemu klubu »Skala« film, katerega bodo gotovo vsi člani z največjim zanimanjem gledali. Pa tudi za ona društva, ki nimajo kino aparatov bi bilo primerno, da si na kak način izposodijo film, najboljši po posredovanju Prosvetne Zveze, ki jim bo stavila lahko tudi kino aparat na razpolago, če ima društvo le električno napeljavo. Kdor pa bo prišel med veleseljmom v Ljubljano, pa naj ne zamudi si ogledati tega res lepega filma.